

Naturhandleplaner i Smag på Landskabet – muligheder fremadrettet

ved Lisbeth Nielsen og Anna Bodil Hald, Natur & Landbrug ApS, www.natlan.dk

Biodiversitet og naturkvalitet er ikke nødvendigvis det samme. Stor nælde og ager-tidsel er med til at øge biodiversiteten. Men det er arter, der kan klare sig godt over hele Danmark, og de øger ikke naturkvaliteten i et naturområde. Derimod er arter som engblomme og hjertegræs trængte i den danske natur. En sikring og fremgang for sådanne arter vil derfor øge naturkvaliteten.

Natlan's naturhandleplaner drejer sig om realistiske forslag til drift af naturområder, så der kommer mere natur og højere naturkvalitet på arealerne i Smag på Landskabet. Handleplanerne har fokusarter, der kan være både planter, insekter, fugle og andre arter, der har det svært i naturen, og som forekommer på det konkrete naturareal.

Vore handleplaner er biologisk funderede, idet de er baseret på artsregistreringer. Planerne kan fungere som et fælles forståelsesgrundlag for dem, der har med arealerne at gøre. De kan sikre kontinuitet for arealerne, idet der kan følges op på planerne, selv om der kommer nye dyreholdere eller nye lodsejere.

Planerne laves med udgangspunkt i botanikken, fordi planterne er nøglearter for andre organismer, og feltarbejdet kan udføres mest uafhængig af vejret. Det er i øvrigt også billigst rent registreringsmæssigt. Med erfaring og kendskab til den afhængighed, der er mellem planterne og tilknyttede dyrearter, udarbejdes handleplanen for at tilgodese det, der vurderes af høj naturværdi på arealet.

Vores handleplan til prioritering af naturtiltag i SPL foreslår vi indeholder:

1. Kort over areal med indtegning af hegn, overgange, vand, låger, saltsten, m.v.
2. Aktuelle EU tilskudsformer og kontrolkrav
3. Kort over udpegninger inkl. eksisterende viden fra arealerne:
  - §3
  - High Nature Value kort med scoreliste
  - Natura2000
  - Prior for Natura 2000 (naturtilstand)
  - Relevante informationer fra Biodiversitetskortet for understøtning af Danmarks biodiversitet
4. Synlige ansvarsarter, særligt positive og negative arter (herunder arter til promovning)
5. Ideal for strukturbeskrivelse – strukturmål for den afgræssede vegetation ved sæsonslut
6. Fotodokumentationssteder – hvor landmanden selv kan følge op
7. Konkrete forslag til hvordan man når målene. Det kan bl.a. være græsningspause, bekæmpelse af invasive arter, særlige hensyn til positive ansvarsarter i form af planter, insekter, fugle eller andre arter, håndtering af træbevoksede arealer, angivelse af hvor det ud fra naturhensyn er ønskværdigt/forsvarligt med afpudsning eller slæt, forslag til overgange, saltsten, mv., anvendelse af bufferarealer på højbund.
8. Opfølgning med fotodokumentation og evt. justeringer af plan, især hvor der er tale om arealer, der ikke har været plejet i en årrække.

Prisoverslag

Landmand/landbrugskonsulent klarer punkt 1 og punkt 2

Natlan: Punkt 3 ca. 1½ time, punkt 4 og start 7 i felten ca. 5 t hvis 10 ha, (hvis inkl. dokumentationscirkler til indtastning og højnelse af HNV + 2 t),

Natlan: Punkt 4, 5, 6 og 7 beskrivelse ca. 5 t.

I alt Natlan ca. 11-13 t plus indledende møde/samtale med landmand 1t plus aflevering 1 t, i alt ca. 13-15 t.
Natlan: Transport, ca. 2t.

Handleplanen bliver således en mellemting mellem vores landmandsudgave og den udvidede plan. Handleplanen kommer til at se ud som nuværende landmandsudgave, men skal indeholde en kort begrundelse for, hvorfor naturplejer skal gøre, det der skal gøres. Dette ark kan lamineres og være let at have med i marken. Desuden vedlægges en bilagsdel med diverse udpegninger og fotodokumentation til opfølgning senere.

Se Tabel 1 med oversigt over variation i samarbejdsform og pris ved forskellige aftaleformer.

NB. Nogle kommuner har allerede en fast skabelon til deres aftaler med landmænd, hvor diverse udpegninger indgår, og her kan der være en samarbejdsform, således at det er naturkonsulent der udarbejder naturhandleplaner.

Opfølgning

Opfølgning kan evt. ske ved at landmanden tager fotos på udvalgte steder og i fastlagt retning – kan sende per mail og få en snak om, hvordan det går. Evt. kan lokale DN/DOF bidrage med feltdata og evt. også kødformidling. Efter 3-5 år kan arealet igen besigtiges, men her er det hele væsentligt hurtigere idet alle data ligger klar fra tidligere og man ved, hvor der er særlige arter at holde øje med.

Af hensyn til promovning af kødet er det også nødvendigt at den, der sælger kød gennem Smag på Landskabet, ved om der stadig er noget naturværdi, og fortsat basis for merværdi for kødet.

Hvad får landmanden ud af det?

Dyreholder/lodsejer får en målsætning for, hvordan arealet skal græsses, evt. græsningspauser, afpudsning for at optimere de naturmæssige hotspots.

Hvad får forbrugerne ud af det?

Forbrugeren får mere viden om de konkrete naturværdier, forbrugeren kan være med til at tage hånd om via sine indkøb. Det vil være optimalt at lave happenings, hvor forbrugerne kommer ud og deltager i naturhandleplanens aktiviteter, får naturinfo, gode oplevelser og måske smage på kødet.

Hvad får kommunerne ud af det?

Kommunerne får flere registreringer fra arealerne, bedre naturpleje og lettere ved at sikre at biodiversiteten af de trængte arter ikke går tilbage, men frem på naturarealer i kommunen – og således bedre opfyldte biodiversitetsmålene.

Hvad får NaturErhvervstyrelsen ud af det?

De får nogle data for hvordan det går på arealer med en naturhandleplan, og ideer til hvordan man kan gøre kontrolsystemet meget mere målrettet naturfremmende aktiviteter. (Bedre at kende naturmål end at regulere på dato og antal dyr).

Hvad får landbrugs- og naturkonsulenterne ud af det?

Konkretisering af hvordan man kan håndtere naturfremme på græsningsarealer. Det vil være oplagt, at der kombineres med projekter til udvikling, dokumentation og demonstration af delelementer til naturhandleplaner.

Tabel. 1. Vurdering af variation i pris:

	Inkl. bidrag fra kommune og landbrugskonsulent	Inkl. bidrag fra landmand/landbrugskonsulent	Samling af arealer ved "laug"	Naturkonsulent
Punkt 1 – kort over areal mv	(x)	x		
Punkt 2 - tilskudsformer		x		
Punkt 3 – arealinfo kort og diverse	x	(x)		(x)
Punkt 4-7, feltarbejde og skriv				x
Hvis cirkler for højere HNV				x
Transport			Billigere, hvis flere i samme område	x
Punkt 8 opfølgning kan evt. ske ved at landmand sender fotos		x		x